

Ravijuhendi „Palliativse ravi juhend I osa. Sümptomaatiline ravi“ ning „Palliativse ravi juhend II osa. Erakorraliste seisundite käsitus, elulõpuravi ja palliativse ravi korraldus“ rakenduskava

06.01.2021

Eesmärk	Ravijuhend ühtlustab tervishoiutöötajate teadmisi palliativse ravi patsientide sümptomaatilise ravist, erakorraliste seisundite käsitlemisest ja elulõpuravist, parandades seeläbi patsientide ja lähedaste heaolu ning elukvaliteeti.
Barjäärid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Palliativse ravi teenuste piiratud ja puudulik kättesaadavus igal tervishoiu tasandil, süsteemse teenuste osutamise puudumine. 2. Tervishoiutöötajate teadmiste ja ressursipuudus (palliativset ravi osutavate kvalifitseeritud tervishoiutöötajate puudus, palliativse ravi alase koolituse vähesus). 3. Palliativses ravis kasutatavate ravimite kättesaadavuse probleemid ja väljakirjutamise piirangud. 4. Elanikkonna vähene teadlikkus palliativsest ravist.
Peamised edukust tagavad/soodustavad tegurid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ravijuhend on sihtrühmale (tervishoiutöötajad, teiste erialade spetsialistid, patsiendid, lähedased, omasteholdajad) kättesaadav (elektroonselt ja paberil ning otsustustoes). 2. Ravijuhendi sihtrühm on teadlik ravijuhendi soovitudest ning rakendamise võimalustest (ravijuhendi ja algoritmide levitamine, ravijuhendit tutvustavad seminarid sümptomaatilise, elulõpuravi ning erakorraliste seisundite käsitlemisest, teavitamine palliativse ravi teenuste süsteemi arendamisest). 3. Sümptomaatilises ravis kasutatavad ravimid on lisatud ravimite soodusnimekirja, puuduvad piirangud ravimite väljakirjutamisel ja kättesaadavusel. 4. On loodud palliativse ravi teenuste süsteem (palliativse ravi kättesaadavus erinevatel tervishoiutasanditel, palliativse ravi meeskonnad II ja III tasandil, koostöö, konsulteerimine, teenuste koordineerimine). 5. Palliativse ravi alane baaskoolitus ning täiendkoolitus on õppeprogrammidesse enam integreeritud (ka praktilise koolituse võimalused on tagatud). 6. Koostöö erinevate tervishoiutöötajate ja –tasandite ning sotsiaalvaldkonna vahel palliativse ravi patsientide ja nende lähedaste ravis ning toetamisel on paranenud (informeerimine, sümptomaatiline ravi, ravi koordineerimine, kommunikatsioon, patsiendi ja lähedaste psühhosotsiaalne toetus). 7. Elanikkond on teadlik palliativse ravi võimalustest – sümptomaatiline ravi, elulõpuravi, erakorraliste seisundite käsitlemine (patsiendi infomaterjal paberikandjal ja elektroonsena, meediakajastus). Palliativse ravi teenuste väljatöötamisel elanikkonna informeerimine. 8. Ravijuhendi soovitud järgimist hinnatakse regulaarselt ja antakse tagasisidet palliativse raviga tegelevatele spetsialistidele ning asutustele.
Rakendamiseks vajalikud ressursid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ravijuhendi ja selle lisade (sh sümptomite ravi ja erakorraliste seisundite käsitlemise algoritmid) ning patsiendi infomaterjali sihtrühmale kättesaadavaks tegemine paberikandjal ja elektroonsena: <ul style="list-style-type: none"> - ravijuhendi ja algoritmide kujundamine ja trükkimine vastavalt tellimustele - patsiendi infomaterjali kujundamine ja trükkimine vastavalt tellimustele

	<ul style="list-style-type: none"> - patsiendi infomaterjali tõlkimine vene keelde - venekeelse patsiendi infomaterjali kujundamine ja trükkimine vastavalt tellimustele - palliatiivse ravi koolituste süsteemi loomine ja koolituste programmi koostamine <ol style="list-style-type: none"> 2. Sihtrühmale (arstid, õed, hooldustöötajad, psühholoogid, hingehoidjad, tegevusterapeutid, füsioterapeutid, sotsiaalteenuse osutajad, omastehooldajad) ravijuhendit tutvustavate seminaride korraldamine – palliatiivse ravi põhimõtted, sümptomaatiline, elulõpuravi ning erakorraliste seisundite käsitlemine. 3. Ravimite soodusnimekirja lisamine (oktreotiid, skopolamiin), ravimite väljakirjutamise piirangute ülevaatamine, tervishoiuteenuste hinna täpsustamine (kodune hapnikravi, tunnelleeritud püsidreen). 4. Palliatiivse ravi süsteemi väljatöötamine (struktuur ja teenused) palliatiivse ravi osutamiseks Eestis. <ul style="list-style-type: none"> - palliatiivse ravi osutamiseks olemasolevate ressursside kaardistamine (kõikidel tasanditel olemasolev personal, töömaht, võimalike voodikohtade arv jne) ja lisaressursi vajadus (arstid, õed, juhtumikorraldajad, tugispetsialistid nt sotsiaaltöötajad, psühholoogid, hingehoidjad/kaplanid, voodikohad, vahendid jt) - erinevatel tervishoiusüsteemi tasanditel palliatiivse ravi teenuste osutamise tingimuste kirjeldamine, ressursside analüüs (teenuste mahud, maksumused, voodikohtade arv), rahastamise põhimõtete väljatöötamine, teenuste osutamise põhimõtete kokkuleppimine <ul style="list-style-type: none"> o tugispetsialistide (sotsiaaltöötaja, hingehoidja/kaplan) kaasamise võimalused I tasandil o palliatiivse ravi toetusmeeskond II tasandil - arst, õde, juhtumikorraldaja (valmidusega tagada hingehoidlik ja/või psühholoogiline ning sotsiaalne tugi - hingehoidja/kaplan, psühholoog, sotsiaaltöötaja) o ekspertkeskused III tasandil, sh interdistsiplinaarse palliatiivse ravi meeskond - palliatiivse ravi teenuste taotlemine lisamiseks Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetellu (nt spetsialiseeritud meeskonna ambulatoorne teenus, palliatiivne päevaravi, statsionaarse palliatiivse ravi voodipäev, koduhospiits) - tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna koostöö põhimõtete kokkuleppimine (eesmärgid, vastutusvaldkonnad, meeskonnatöö, koormus, info liikumine valdkondade vahel jms) - palliatiivse ravi dokumenteerimise kokkuleppimine ja rakendamine (palliatiivse ravi vajaduse, raviplaani ja otsuste, teenuste dokumenteerimine epikriisis) - spetsialiseeritud palliatiivse ravi teenuse osutajate kvalifikatsiooninõuete koostamine, hindamise aluste kokkuleppimine 5. Palliatiivse ravi koolituste süsteemi koostamine, baaskoolituse mahu suurendamine kõrgkoolides, täiendkoolituste programmide koostamine koos praktilise koolituse võimalusega). 6. Integreeritud palliatiivravi tulemusmõõdiku (Integrated Palliative care Outcome Scale, IPOS) kliinilises praktikas kasutusele võtmine (integreerimine perearstide ja teiste tervishoiuasutuste infosüsteemi).
--	--

Rakenduskaava seotud tegevused		Vastutav asutus/isik	Kaasatud osapooled/ Isikud	Vahetähtajad, ajakava	Rakendusmeetmed
Levitamine	<p>Ravijuhend koos lisadega (algoritmid ka eraldi failidena) avaldatakse elektroonselt www.ravijuhend.ee (ravijuhendit on võimalik avada eraldi peatükkidena).</p> <p><i>Kui ravijuhend koos lisadega on valminud ning veebis avaldatud, edastatakse sellekohane informatsioon eriala- ja patsiendiühendustele ning tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna asutustele.</i></p>	Eesti Haigekassa (EHK)		Vastavalt ravijuhendi ja selle lisade valmimisele.	Ravijuhend ja eraldi algoritmid on veebilehel kättesaadavad; vastav info on edastatud eriala- ja patsiendiühendustele, tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna asutustele.
	<p>Patsiendijuhend koostatakse A5 formaadis trükisena ning avaldatakse elektroonselt www.ravijuhend.ee</p> <p>Patsiendijuhend tõlgitakse vene keelde.</p> <p><i>Patsiendijuhend sisaldab teavet patsiendile ja lähedastele sümptomite ravist, elulõpuravist, psühhosotsiaalsest toetusest, eneseabivõimalustest.</i></p> <p><i>Kui patsiendi infomaterjal on valminud (nü eesti kui vene keeles) ning veebis avaldatud, edastatakse sellekohane info eriala- ja patsiendiühendustele ning tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna asutustele palvega avaldada vastav informatsioon oma kodulehel.</i></p>	EHK (avaldab, tellib tõlke)	Töörühm	Vastavalt patsiendijuhendi valmimisele.	<p>Patsiendijuhendi eestikeelne versioon on veebilehel kättesaadav; vastav info on edastatud eriala- ja patsiendiühendustele, tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna asutustele.</p> <p>Patsiendijuhend on vene keelde tõlgitud. Venekeelne versioon on veebilehel kättesaadav.</p>
	<p>Ravijuhendi, algoritmide paberkandjal versiooni ning patsiendijuhendi paberkandjal versiooni trükitakse ja jaotatakse vastavalt tervishoiuasutuste tellimustele.</p> <p><i>Patsiendijuhendi orienteeruv tiraaž 3000 tk.</i></p>	EHK (kujundab, trükitab ja jaotab asutustele)	Töörühm ja sekretariaat (koostab algoritmid ja vaatab üle lõplikud kujundused)	Vastavalt ravijuhendi ja patsiendijuhendi valmimisele.	Paberkandjal ravijuhend, algoritmid ning patsiendijuhend on jõudnud tellimused esitanud tervishoiuasutusteni.

Meediakajastus	Valminud ravijuhendi ja patsiendijuhendi kohta koostatud artikleid pakutakse tutvustamiseks meditsiinivaldkonna väljaannetele ning pressiteade saadetakse tavaväljaannetele.	EHK	Töörühm <i>Töörühma liikmed annavad sisendi artikli koostamiseks, vajadusel intervjuud.</i>	Vastavalt ravijuhendi ja patsiendijuhendi valmimisele.	Artiklid on meditsiinivaldkonna väljaannetele pakutud, pressiteade on saadetud.
Koolitus	Ravijuhendit tutvustavad <u>veebiseminari</u> sihtrühma spetsialistidele (hooldustöötajad, psühholoogid, hingehoidjad/kaplanid, tegevusterapeutid, füsioterapeutid, sotsiaalteenuse osutajad, omasteholdajad). Tervishoiutöötajatele (arstid, õed) eraldi, põhjalikuma teemade käsitlesega veebiseminar. <i>Seminar käsitleb palliativse ravi põhimõtteid, sümptomaatilist ja elulõpuravi, erakorraliste seisundite käsitlemist, patsiendijuhendi tutvustamist.</i>	EHK Koolituste korraldus	Töörühm, sekretariaat: koolituste sisu	2021	Ravijuhendit tutvustavad seminarid on läbi viidud.
	Ravijuhendi teemadel patsientidele, lähedastele, omasteholdajatele, hooldustöötajatele <u>videod</u> (nt asendravi, hingamis harjutused)	EHK	Ravijuhendi koostajad koostöös tervishoiukõrgkoolidega	2022	Videokoolitused on koostatud.
Muud tegevused	Oktreotiidi kasutamise näidustuste laiendamiseks ja soodusravimite nimekirja lisamiseks taotluse koostamine.	Töörühma liikmed, eriaseltsid (esitavad taotluse)	EHK	2021	Taotlus on esitatud.
	Baklofeeni kasutamise näidustuste laiendamiseks taotluse koostamine.	Töörühma liikmed, eriaseltsid (esitavad taotluse)	EHK	2021	Taotlus on esitatud.
	Skopolamiini plaastrite müügiloa ja soodusravimite nimekirja lisamiseks taotluse koostamine.	Töörühma liikmed, eriaseltsid (esitavad taotluse)	EHK	2021	Taotlus on esitatud.

Koduse hapnikravi määramise ja selle eest tasumise täpsustamine	Töörühma liikmed, erialaseltsid (teevad vajadusel ettepanekud EHK-le)	EHK	2021	Tervishoiuteenuste loetelus on täpsustatud koduse hapnikravi määramise tingimused.
Opioidide väljakirjutamise piirangute ülevaatamine	Töörühma liikmed, erialaseltsid (teevad vajadusel ettepanekud EHK-le)	EHK	2021	Opioidide väljakirjutamise piirangud on täpsustatud.
Tunnelleeritud püsidenaaži kasutamise täpsustamine Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus	Töörühma liikmed, erialaseltsid (teevad vajadusel ettepanekud EHK-le)	EHK	2021	Tervishoiuteenuste loetelus on täpsustatud tunnelleeritud püsidenaaži kasutamine.
Ravijuhendi valitud soovitude lisamine esmatasandi otsusetoesse	EHK (koordineerib algoritmi sisestamist otsusetoesse)	Töörühma liikmed (annavad sisendi algoritmi loomiseks)	2021	Ravijuhend on otsusetoes kättesaadav.
Palliativse ravi teenuste kättesaadavuse tagamiseks süsteemi väljatöötamise (struktuur ja teenused erinevatel tervishoiusüsteemi tasanditel) ettepanek (vt ravijuhendi rakendamiseks vajalikud ressursid) - olemasolevate ressursside kaardistamine - ravijuhendis soovitatud teenuste osutamise tasanditel palliativse ravi teenuste kirjeldamine, spetsialistide vajaduse, ressursside analüüs, rahastamise põhimõtted - palliativse ravi osutamisel vajalike teenuste taotlemine lisamiseks Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetellu	Erialselts, töörühma liikmed (teevad ettepaneku Sotsiaalministeeriumile ja EHK-le rahastatud töörühma loomiseks)	Sotsiaalministeerium, EHK	2021 algus	Palliativse ravi teenuste süsteemi koostamine on osapooltega läbi arutatud ning alustatud.

	<p>- tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna koostöö põhimõtete kokkuleppimine</p> <p>- palliatiivse ravi dokumenteerimise kokkuleppimine ja rakendamine</p> <p>- spetsialiseeritud palliatiivse ravi teenuse osutajate kvalifikatsiooninõuete koostamine, hindamise aluste kokkuleppimine</p>				
	<p>Palliatiivse ravi koolituste süsteemi ja programmide koostamine.</p> <p><i>Ettepanek palliatiivse ravi alase koolituse mahu suurendamiseks arsti- ja õe põhiõppes ning spetsialiseeritud täiendkoolituse programmi rakendamine II ja III palliatiivse ravi osutamise tasandil töötavatele spetsialistidele.</i></p>	<p>Erialaselts teeb ettepaneku Sotsiaalministeeriumile.</p>	Kõrgkoolid	Vastavalt ravijuhendi valmimisele	Koolituste süsteemi ja programmid on koostatud ja koolitusi (sh e-koolitusi) pakutakse koostöös täiendkoolituskeskustega.
	<p>Integreeritud palliatiivravi tulemusmõõdiku (Integrated Palliative care Outcome Scale, IPOS) valideerimine ja juurutamine.</p> <p><i>Mõõdik on Eesti keelde tõlgitud ja olemas luba selle kasutamiseks.</i></p> <p><i>Mõõdiku valideerimise järgselt integreerimine perearstide ning tervishoiuasutuste infosüsteemi elektroonilise mõõdikuna.</i></p>	<p>Töörühma liikmed, erialaselts (teeb kõrgkoolidele ettepaneku mõõdiku valideerimiseks)</p>	Kõrgkoolid	2022 (ettepanek tehakse kohe, arvestatakse, et uuringu valmimine võtab aega) 2024 juurutatud kliinilises praktikas (elektroonilisena)	Mõõdik on valideeritud ning võetud kasutusele kliinilises praktikas.
Ravijuhendi rakendumise jälgimine	<p>Uuring tervishoiutöötajate palliatiivse ravi kohta suhtumise ja hoiakute hindamiseks</p>	<p>Erialaselts teeb ettepaneku kõrgkoolidele uurimistöo teemana</p>	Kõrgkoolid	Vastavalt ravijuhendi valmimisele.	Ettepanek tervishoiutöötajate palliatiivse ravi kohta suhtumise ja hoiakute uurimiseks tehtud.
	<p>Ravijuhendi rakendumise seireindikaatorite väljatöötamine</p>	<p>EHK Seireindikaatorite tehnilise kirjelduse koostamine, mõõtmine, analüüsimine ja tulemuste</p>	<p>Töörühma liikmed koostöös oma erialaseltiga</p> <p><i>Seireindikaatorite tehnilise kirjelduse ja tulemuste tagasiside stamine ja kooskõlastamine</i></p>	<p>Palliatiivse ravi teenuste süsteemi väljatöötamise ja rakendumise järgselt.</p>	<p>Ravijuhendi seireindikaatorid on välja töötatud.</p>

		avaldamine (kooskõlastatult töörühmaga)			
	Ravijuhendi rakendamise auditeerimise kriteeriumite väljatöötamine ning läbiviimine	EHK Auditi kriteeriumite tehnilise kirjelduse koostamine, auditi läbiviimise korraldamine koostöös töörühmaga	Töörühma liikmed koos erialaseltsiga Auditi kriteeriumite kirjeldamine, auditi läbiviimises osalemine, raporti koostamine	Palliativse ravi teenuste süsteemi väljatöötamise ja rakendamise järgselt.	Ravijuhendi auditeerimine on läbi viidud.

Ravijuhendi rakendamise hindamisel kasutatavad näitajad:

- palliativse ravi toetusmeeskondade olemasolu maakondades (sh juhtumikorraldaja)
- palliativsele ravile spetsialiseerunud töötajate arv/osakaal kõikidest palliativse ravi teenuse osutajatest
- palliativse ravi teenust saanud patsientide arv (teenuse kood + diagnoosi kood, ambulatoorne ja statsionaarne)

Ravijuhendi auditeerimisel kasutatavad näitajad:

- elu ohustava haigusega patsientide osakaal, kelle palliativse ravi vajadus on hinnatud (sh sümptomite esinemine, raskus)
- palliativse ravi teenust saanud patsientide haigusloos on dokumenteeritud palliativse ravi vajaduse hindamine ja raviplaan
- palliativse ravi teenuse koordineerimine, patsiendi liikumine erinevatel palliativse ravi tasanditel, teenuste dokumenteerimine